

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุทีรี อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2549 โดยเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 5 คน และครูผู้สอนจำนวน 54 คน รวมทั้งสิ้น 59 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบสำรวจรายการการดำเนินงานวิชาการ 4 งาน คือ งานหลักสูตร และการใช้หลักสูตร งานการจัดการเรียนการสอน งานสื่อการเรียนรู้ และงานการวัดและประเมินผล แบบปลายเปิดปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ได้รับแบบสอบถามคืน 59 ฉบับ ร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรพบว่า ได้มีการประชุมชี้แจงเรื่องการจัดหลักสูตร เพื่อชี้้นำในการดำเนินงาน รองลงมาคือ ได้แต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบงานหลักสูตร และวางแผน เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการสอนวิชาชีพที่สอดคล้องกับท้องถิ่น รองลงมาคือ จัดอบรม ในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปผลการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดทำหลักสูตร หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น และไม่มีการติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดประชุมอบรมในเรื่อง หลักสูตรและการใช้หลักสูตร ให้แก่ครูผู้สอน ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่น และควรร่วมกันพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องตามสภาพจริงของชุมชนและท้องถิ่น อีกทั้งควรร่วมกัน ประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำมาสรุปพัฒนาหลักสูตรในปีต่อไป

ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนพบว่า ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น รองลงมาคือ ได้สอดคล้องกับคุณธรรมในการเรียน การสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และบันทึกผล การจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ นำผลวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอน รองลงมาคือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ และส่งเสริมให้ ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูผู้สอนมีคาบสอนมาก สอนหลายวิชาและมี งานพิเศษนอกเหนือการสอนมากจนทำให้ดำเนินการสอนได้ไม่เต็มที่ นักเรียนเป็นชาวไทยภูเขา ส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรและ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการทำแผนการจัด การเรียนรู้ อีกทั้งควรมีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครู

ส่วนสื่อการเรียน พบว่า ได้มีการเลือกใช้สื่อการเรียนโดยยึดเนื้อหา รองลงมาคือ ได้ทำความเข้าใจสื่อการเรียนก่อนนำไปใช้ และผลิตสื่อการเรียนขึ้นเองตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อการเรียน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติเกินครึ่งคือ ทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นภายนอกโรงเรียน รองลงมาคือ ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน และจัดอบรมการผลิตและการใช้สื่อการเรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ สื่อการเรียนมีน้อย ไม่เพียงพอแก่นักเรียน และงบประมาณที่จัดสรรเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนที่ได้ มีจำกัด ไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการผลิต และใช้สื่อการเรียน อีกทั้งควรมีการวางแผนงบประมาณประจำปีจัดสรรให้กับสื่อการเรียน อย่างทั่วถึงและครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

สำหรับการวัดและประเมินผลพบว่า ได้มีการวัดและประเมินผลคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ รองลงมาคือ ได้วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาของหลักสูตร ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดำเนินการสอนซ่อมเสริมนักเรียน ที่ไม่ผ่านการประเมิน และบันทึกผลการประเมิน นำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้ ในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งาน การวัดและประเมินผล รองลงมาคือ นำผลสรุปจากการวิเคราะห์งานวัดและประเมินผลการเรียน การสอนไปปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการทำเครื่องมือวัดผลการเรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผล ไม่มีระเบียบในการวัดและประเมินผล การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหา

ที่สอน ไม่มีการติดตามการวัดและประเมินผลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย โดยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมเรื่องการวัดและประเมินผล

อภิปรายผล

ผลการศึกษาคครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาครุฑีร์ อำเภอมะเณง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีประเด็นที่ได้นำมาอภิปรายได้ดังนี้

ในด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรพบว่า ได้มีการประชุมชี้แจงเรื่องการจัดหลักสูตรเพื่อชี้นำในการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบงานหลักสูตร และวางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองในการสอนวิชาชีพที่สอดคล้องกับท้องถิ่น จัดอบรมในเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้สรุปผลการใช้หลักสูตร และรายงานผลการใช้หลักสูตรเมื่อสิ้นปีการศึกษา สำหรับปัญหาที่พบครุขาคความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดทำหลักสูตร หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น ไม่มีการติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตร ดังที่ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, หน้า 11) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียนซึ่งจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เช่นเดียวกับที่ อภิภา บุญช่วย (2537, หน้า 17 – 21) กล่าวว่าผู้บริหารจะต้องอำนวยการควบคุมดูแลและติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และแผนการปฏิบัติงาน หรือเครื่องชี้นำทางในการปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะเสนอแนะจุดหมายการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งครูควรจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง ทำนองเดียวกับที่อำนาจ จันทรแป้น (2532, หน้า 6–7) กล่าวว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้นเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน โดยเฉพาะความรับผิดชอบของครูผู้สอน ที่ก่อให้เกิดปฏิบัติการจริงตามเจตนารมณ์ หรือข้อกำหนดต่างๆ การนำหลักสูตรไปใช้จะสำเร็จลุล่วงไปได้ ต้องอาศัยส่วนประกอบใหญ่ๆ 3 ประการคือ ตัวครู ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงที่จะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการที่จะปรับปรุงการเรียนการสอนของตน ผู้บริหารซึ่งเกี่ยวข้องในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือ นิเทศ และแผนงานที่ได้มีการออกแบบอย่างมีระบบรวมทั้งแผนงานนั้นจะต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการ และข้อจำกัดต่างๆ ด้วย ในขณะที่ สัจจ อุทรานันท์ (2532, หน้า 260) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่

การจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร เช่นเดียวกับที่สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 9-20) ได้กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นการดำเนินงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับแต่การเตรียมบุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทำนองเดียวกับวีณา หาญใจ (2540) ที่ได้ศึกษาแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนคารวิทย์าลัย พบว่า ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ควรจัดเตรียมเอกสารที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรให้เพียงพอ เพื่อจะได้อ่านและศึกษาก่อนที่จะเตรียมการสอนในแต่ละวิชา ส่วนผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูสามารถวิเคราะห์หลักสูตรให้เหมาะสมก่อนที่จะนำไปใช้ ในขณะที่ผจญ ภูณ (2540) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดารควรมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยนำสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น มาเป็นข้อมูลในการจัดทำหลักสูตร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในการประชุมอบรมทางวิชาการ ทำนองเดียวกับสมฤทธิ์ ศักดิ์เรืองฤทธิ์ (2540) ที่ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองของ จังหวัดเชียงราย พบว่า ได้มีการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนักเรียนและท้องถิ่น เช่นเดียวกับที่วัชร สุธะลังกา (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารไม่ติดตามการใช้หลักสูตร ในขณะที่ กิตติพงษ์ เมืองยศ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เช่นเดียวกับจิรากร ทศเกตุ (2545) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนจิตราวิทยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรคือ ครูยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร อีกทั้งวรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2546) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตร คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสาระต่าง ๆ ของหลักสูตรใหม่รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คณะครู

ส่วนการจัดการเรียนการสอนพบว่า ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับสภาพของชุมชนและท้องถิ่น สอดแทรกคุณธรรมในการเรียนการสอน บันทึกผลการจัดการเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ นำผลวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับปัญหาที่พบ ครูผู้สอนมีคาบสอนมาก สอนหลายวิชาและมีงานพิเศษนอกเหนือการสอนมากจนทำให้ดำเนินการสอนได้ไม่เต็มที่ นักเรียนเป็นชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 38) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ครูผู้สอนจะต้องทำการสอนและรับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านการสอนรวมทั้งการถ่ายทอดความรู้ และชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ ขณะที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539, หน้า 181-182) กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงเป้าประสงค์ของการศึกษาในปัจจุบัน คือ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนไปใช้ประโยชน์ของตนได้ ดังนั้นการจัดเนื้อหาวิชาของความรู้จึงต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ครูผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้มากกว่าการจำไปปฏิบัติ ครูผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาและสามารถแก้ปัญหาได้ มีความคิดวิจารณ์ญาณและรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นวิธีการสอนจะต้องแนะนำผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ การสังเกต การอภิปราย มากกว่าจะทำการสอนโดยการบอกเล่าให้ผู้เรียนจดจำคำสอนของครูผู้สอน และเนื้อหาวิชาที่จัดให้แก่ผู้เรียนจะต้องผสมผสานกัน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ความรู้ต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มวิชาให้มากที่สุด ทำนองเดียวกับ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2546, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนไว้ว่า กิจกรรมและการทำงานอื่นจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนครบทุกด้าน โดยจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การที่ผู้สอนจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้นั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ก่อนจะออกแบบการเรียนรู้หรือวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งวัฒนา หาญใจ (2540) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนคาราวิทยาลัย พบว่า การจัดการเรียนการสอน ควรลดคาบสอนให้เหมาะสม ให้ครูสอนตรงตามความสามารถ ควรกำหนดรูปแบบในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และควรปรับเนื้อหา

ให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งวัชร สุธะลังกา (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ ผู้บริหารมอบหมายให้ครูไปทำงานด้านอื่นมากกว่าการสอน ไม่สนใจในการนิเทศภายใน ไม่มีเวลา และไม่นำผลการนิเทศมาจัดการเรียนการสอน ทำนองเดียวกัน เทียม วันมหาชัย (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนหอศพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาสำหรับการจัดการเรียนการสอนคือ ครูมีคาบสอนมาก และมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เวลาเตรียมการสอนมีน้อย อีกทั้งขาดแคลนบุคลากรและสอนหลายวิชา เช่นเดียวกับที่จันทน์ สมนคร (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า ส่วนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติคือการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนครู ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจัดการเรียนการสอน ในขณะที่เอกวิทย์ นุ่มนวลศรี (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนหางดง-บ้านตาล อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีบางส่วนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติคือ จัดทำวิจัยในชั้นเรียน และนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอน สำหรับปรีชา จันทะสินธุ์ (2546) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม จังหวัดเชียงราย พบว่า ส่วนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติคือ การทำวิจัยในชั้นเรียน สำหรับปัญหาที่พบคือ ครูผู้สอนมีคาบสอนมาก สอนหลายวิชา และมีงานพิเศษมากจนไม่มีเวลาพัฒนาการสอน ในขณะเดียวกัน วรเชษฐ์ จันทร์ภิรมย์ (2546) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน คือ ขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น เช่นเดียวกับ สมชาย ไชยจินดา (2547) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการดำเนินงานวิชาการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีภาระงานด้านอื่นมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน

สำหรับการเรียนรู้พบว่า ได้เลือกใช้สื่อการเรียนรู้โดยยึดเนื้อหา ทำความเข้าใจ สื่อการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้ และผลิตสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ ส่วนที่ยังไม่ได้ปฏิบัติเกินครึ่งคือ ทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและในท้องถิ่นภายนอกโรงเรียน และจัดอบรมการผลิตและการใช้สื่อการเรียนรู้ สำหรับปัญหาที่พบ สื่อการเรียนรู้มีน้อยไม่เพียงพอแก่นักเรียน และงบประมาณที่จัดสรรเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ได้มีจำกัด ไม่ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังที่กิดานันท์ มลิทอง

(2540, หน้า 79) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนรู้ว่า เป็นอุปกรณ์ทางกายภาพที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีการศึกษา เป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางสำหรับการทำให้การสอนของผู้สอนส่งไปถึงผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนวางไว้เป็นอย่างดี สำหรับกระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 23-24) ได้กล่าวว่าลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรดำเนินการ จัดทำ และจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน ศึกษาวิธีการเลือก และการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมหลากหลายและสอดคล้องกับการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ จัดให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ในขณะเดียวกัน จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 147-148) กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องจัดให้สถานศึกษามีสื่อการเรียนรู้ เพราะสื่อเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น สื่อที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอน ซึ่งสื่อการเรียนรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนของครูดำเนินไปด้วยดี เช่นเดียวกับที่ วิมา หาญใจ (2540) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนคาราวิทยาลัย พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้ควรมีครูที่มีความรู้ทางการทำสื่อการเรียนรู้ ควรจัดหาสื่อการเรียนรู้ให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ใช้ และจัดระบบการให้บริการแก่ครูที่ต้องการยืมสื่อไปใช้ ในขณะที่ ผอญ กุณา (2540) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงราย พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการคือ สนับสนุนให้ครูผู้สอนได้ผลิตสื่อการเรียนรู้ขึ้นใช้เอง สำหรับ กิตติพงษ์ เมืองยศ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า การบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ และการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำระเบียบแหล่งวิทยาการท้องถิ่นไว้ ทำนองเดียวกัน จานนท์ สมควร (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า การปฏิบัติงานวิชาการเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ ปัญหาที่พบคือ ขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อจัดทำสื่อการเรียนรู้ อีกทั้ง สุพจน์ อริยะจักร (2548) ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

ด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดปากล้อง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า การจัดสื่อการเรียนรู้ โรงเรียนวัดปากล้องมีสื่อการเรียนรู้น้อย โดยเฉพาะสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ส่วนความต้องการเกี่ยวกับการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยเฉพาะสื่อประเภทเครื่องมือ หรือ โสตทัศนูปกรณ์ เพราะจะทำให้การถ่ายทอดความรู้จากครูไปยังนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ในการวัดและประเมินผลพบว่า ได้มีการวัดและประเมินผลคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ วัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของ หลักสูตร ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ดำเนินการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่ไม่ผ่าน การประเมิน และบันทึกผลการประเมิน นำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา การเรียนการสอน ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งานการวัดและ ประเมินผล นำผลสรุปจากการวิเคราะห์งานวัดและประเมินผลการเรียนการสอนไปปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนในปีการศึกษาต่อไป และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำเครื่องมือวัดผล การเรียน สำหรับปัญหาที่พบครูขาดความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ไม่มีระเบียบในการวัด และประเมินผล การวัดและประเมินผลไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน ไม่มีการติดตามการวัดและ ประเมินผลของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ดังที่ กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540, หน้า 16) ได้สรุป เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เพราะการวัดเป็นไปเพื่อ การประเมินค่าดีเลว เก่งอ่อนเพียงใด สิ่งใดบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุงพัฒนา ถ้าเป็นผลของ การเรียนรู้ก็ต้องเทียบกับวัตถุประสงค์ว่า การเรียนรู้นั้นบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด สอนซ่อมเสริม หรือเรียนซ้ำ ผ่าน ไม่ผ่าน เลื่อนชั้น ไม่เลื่อนชั้น การวัดผลจึงเป็นไปเพื่อการประเมินผล สำหรับ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 30) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ต่อ การเรียนการสอนมาก เพราะในระหว่างการเรียนการสอนนั้น ตามธรรมชาติครูจะต้องสอนตาม จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและของ วิชานั้น ๆ การตรวจสอบโดยการวัดและประเมินผลจะเป็นการมองดูว่าครูสอนบกพร่องจุดใด เด็กบกพร่องเรื่องใด บทเรียนขาดความสมบูรณ์ตอนไหนในการเรียนการสอนการวัดและ ประเมินผลที่ดี จะช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ ทำนองเดียวกับ พร้อมพรรณ อุดมสิน (2544, หน้า 2) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลว่า เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็น การเรียนการสอนระดับใดก็ตาม การวัดและประเมินผลจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอนในระดับนั้น เพราะผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ

ของผู้สอน เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีการสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตรแบบเรียน ในขณะที่ จันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 148) กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้าน ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่เพียงใด ผลการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนรู้ข้อบกพร่องหรือความก้าวหน้า ของผู้เรียน ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการแก้ปัญหา หรือพัฒนาให้เหมาะสมได้ สำหรับ Wiggins (อ้างในสมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ, 2544, หน้า 91-121) ได้กล่าวว่า การประเมิน ตามสภาพจริง เป็นวิธีการประเมินที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียน ในสถานการณ์จริง เป็นวิธีการที่เน้นงานภาคปฏิบัติที่นักเรียนแสดงออก เน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลผลิต และเพิ่มพัฒนางาน การประเมินตามสภาพจริงช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างต่อเนื่อง ครูต้องคำนึงเสมอว่า หลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผล จะต้องไปด้วยกันโดยไม่แยกการประเมินออกไปต่างหากเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาแต่เดิม ซึ่งวิภา ชาญใจ (2540) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนคาราวีทยาลัย พบว่า การวัดและ ประเมินผล ควรจัดวัดผลให้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ ควรให้เวลาในการสร้างข้อสอบอย่าง เหมาะสม ส่วนผจญ ภูมา (2540) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนกันดาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองเชียงรายพบว่า การวัดและประเมินผล ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และ จิตพิสัย สำหรับ มงคล อินทสิทธิ์ (2542) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูขาด เครื่องมือวัดผลที่เป็นมาตรฐาน และขาดความรู้ความเข้าใจด้านการประเมินผล เช่นเดียวกับ จิรากร ทศเกตุ (2545) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนจิตราวิทยา อำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาการวัดและประเมินผลคือ ครูผู้สอนไม่มีความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลอย่าง แท้จริง ในขณะที่กิตติพงษ์ เมืองยศ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง พบว่า การวัดและประเมินผลยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านวิเคราะห์ งานวัดและประเมินผล สำหรับจำนงค์ สมควร (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการ โรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย พบว่า การวัด และประเมินผล มีการนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ในขณะที่วัชรระ สุยะลังกา (2545) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียน

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การวัดผลประเมินผลที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีการตรวจสอบเครื่องมือในการวัดผลให้ได้มาตรฐาน อีกทั้ง เอกพงษ์ คำเทพ (2547) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการตามระบบมาตรฐานสากล ISO 9002 ในโรงเรียนวรานีกุล จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่ได้ปฏิบัติตามดั่งเช่น การปรับปรุงเครื่องมือการวัดผลให้เป็นเครื่องมือมาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผล และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์งานการวัดและประเมินผล

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศิริ ในแต่ละด้านนั้น ส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติ เป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็น แต่อาจถูกละเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมีงานเร่งด่วน หรืองานที่มีความจำเป็นมากกว่าที่ต้องรีบดำเนินการ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า ไม่ได้ปฏิบัติ เป็นงานที่จะสนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงควรได้รับการสนับสนุนให้ปฏิบัติอย่างจริงจังจากผู้บริหาร โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ และเป็นไปตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอแนะการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศิริ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเพราะหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องเอาใจใส่ให้มากขึ้น
2. การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรให้ความสำคัญในเรื่องการสรรหาครูเข้าสอนและจัดครูเข้าสอนตามความสามารถ และลดกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนลง เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารและครูผู้สอนควรนำผลที่ได้จากการประเมินการสอนและการทำวิจัยในชั้นเรียนมาพิจารณาร่วมกันและนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ภายใน โรงเรียนและนอกโรงเรียนแล้วทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ศึกษา นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการบันทึกผลการใช้และ ประเมินผลการใช้เพื่อการเรียนรู้ เนื่องจากจะทำให้ทราบถึงผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียน

4. ควรมีการวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากสภาพจริง ปรับเกณฑ์คะแนนให้เหมาะสมกับระเบียบ การวัดและประเมินผลของโรงเรียน นอกจากนี้ควรนำเอาผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน มาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล เพื่อครูผู้สอนได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตามศักยภาพที่แท้จริง

5. ควรพัฒนานุเคราะห์ที่บรรจุใหม่ให้มีความรู้ความสามารถด้านงานวิชาการ

6. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศรี อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแนวทาง ในการแก้ไขปัญหา

7. ในด้านประชากรในการศึกษานั้น ควรจะเพิ่มคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาคุรุศรี อำเภอมะเข่ จังหวัดเชียงใหม่ เพราะจะทำให้ ผลของการศึกษานั้น แตกต่างกับกับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งเป็นบุคลากรภายในโรงเรียน